

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૮૬/૨૦૨૪

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (ડાયરેક્શન) નં. ૨/૨૦૨૫

ઈન આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૮૬/૨૦૨૪

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૩૨/૨૦૨૪

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૬૩/૨૦૨૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ

=====	
રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા
	હા

=====

સુનિલકુમાર આર ગાંધી

વિરુદ્ધ

બેંક ઓફ બરોડા અને અન્ય

=====

=

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી રથિન પી રાવલ (૫૦૧૩)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી દર્શન એમ પરીખ (૫૭૨)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૬, ૭ તરફે વકીલ શ્રી આર સી કોડેકર (૧૩૯૫)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૪, ૫ તરફે નોટિસ બજાવાઈ ગઈ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ

તારીખ: ૧૩/૦૮/૨૦૨૬

સંયુક્ત ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન પી. રાવલ, સામાવાળા બેંક ઓફ બરોડા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન એમ. પરીખ, અને સામાવાળા સી.બી.આઈ. તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. સી. કોડેકરને સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. એ હકીકતને ધ્યાને લેતા કે, ત્રણ અલગ-અલગ સહકારી મંડળીઓ દ્વારા ત્રણ અલગ-અલગ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હોવા છતાં, અરજીઓનું સ્વરૂપ સમાન છે અને ત્રણેય બાબતો પર એકસાથે દલીલ કરવામાં આવી હતી, તેથી આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તે તમામને એકસાથે નિર્ણીત કરવામાં આવે છે. આથી, ૩૯. વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખ સામાવાળા-બેંક ઓફ બરોડા વતી નિયમની બજવણી સ્વીકારે છે, અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. સી. કોડેકર ત્રણેય બાબતોમાં સામાવાળા-સી.બી.આઈ. વતી નિયમની બજવણી સ્વીકારે છે.

૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખ, અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર. સી. કોડેકર વચ્ચે એવી સહમતિ છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૮૨૮૬/૨૦૨૪ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે અને, તેથી, તમામ ત્રણ બાબતો એકસાથે સાંભળવામાં આવી હોવા છતાં અને આ ત્રણેય બાબતો એકસરખા સ્વરૂપની હોવા અંગે કોઈ વિવાદ ન હોવા છતાં, હકીકતો તેમજ દાદને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૮૨૮૬/૨૦૨૪ ના સંદર્ભમાં ધ્યાને લેવામાં આવે છે.

૪. આ અરજી દ્વારા, અરજદારે નીચે મુજબની દાદ માટે અરજ કરેલ છે:

"(એ) અરજીના પેરા ૧ અને ૨ માં જણાવ્યા મુજબ બેંક ઓફ બરોડાની શાખાઓમાં જમા કરાવેલ ગોધરા નાગરિક કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટીની ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ્સની પાકતી મુદતની રકમ, ચુકવણીની તારીખ સુધીના વ્યાજ સહિત ચૂકવવાનો સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપતી મેન્ડામસ સ્વરૂપની રિટ, હુકમ અથવા દિશાનિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો;

(બી) વૈકલ્પિક રીતે, ગોધરા નાગરિક કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટી સામે તેમની લેણી રકમની ચુકવણીનો દાવો કરીને ગ્રાહક ફોરમનો આશરો લીધેલ હોય તેવા ગોધરા નાગરિક કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટીના થાપણદારોને ચૂકવણી કરવાનો સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપતી મેન્ડામસ સ્વરૂપની રિટ, હુકમ અથવા દિશાનિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો;

(સી) હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં આ માનનીય અદાલતને યોગ્ય અને ઉચિત જણાય તેવો અન્ય હુકમ પસાર કરવા મહેરબાની કરશો."

૫. શરૂઆતમાં જ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે રજૂઆત કરી હતી કે આ મુકદ્દમાબાજીનો ત્રીજો તબક્કો છે, જેમાં, પ્રથમ બે તબક્કામાં, અરજદારો પહેલેથી જ નિષ્ફળ ગયા છે અને, પ્રથમ બે તબક્કામાં નિષ્ફળ ગયા પછી પણ, અરજદારો હવે મુકદ્દમાબાજીના આ ત્રીજા તબક્કા દ્વારા એ જ દાદ મેળવવા માટે અરજ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે અને, તેથી, આ અરજી રેસ-જ્યુડિકેટના કારણોસર જ ગ્રાહ્ય રાખવાપાત્ર નથી.

૬. અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે તેઓ એ હકીકતનો ઇનકાર કરી શકે નહીં કે અરજદાર પ્રથમ તબક્કામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સુધી અને બીજા તબક્કામાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સુધી પહેલેથી જ નિષ્ફળ ગયા છે. પરંતુ, તેની સાથે જ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે, તે સંબંધિત સમયે, સંજોગો જુદા હતા અને અરજીનો આ ત્રીજો તબક્કો સંજોગો બદલાવાના કારણે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૭. તે માટે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓ ડિરેક્ટર્સ તરીકે ધરાવતી ક્રેડિટ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી હોવાથી, ઘણા બધા થાપણદારોએ તેમની બચતો થાપણ તરીકે ક્રેડિટ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઓમાં મૂકી હતી અને તેના બદલામાં, અરજદારે સામાવાળા બેંક ઓફ બરોડા પાસે ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ્સ મૂકી હતી. બેંક ઓફ બરોડાના

અધિકારીઓએ ઉપરોક્ત રકમની ઉચાપત કરી હતી, જેના માટે માત્ર ફોજદારી કેસ જ નહીં પરંતુ સીબીઆઈ તપાસનો પણ આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને, છેવટે, થોડા અધિકારીઓ/કર્મચારીઓને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને જોકે બેંક કર્મચારીઓ અને અન્ય કેટલીક વ્યક્તિઓ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, મુખ્ય આરોપી વ્યક્તિઓ ટ્રાયલ દરમિયાન મૃત્યુ પામ્યા હતા.

૮. ટ્રાયલમાં બેંક કર્મચારીઓ નિર્દોષ છૂટ્યા હતા. જોકે, જ્યારે સામાવાળા બેંક ઓફ બરોડાએ બેંક કર્મચારીઓ સામે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરી, ત્યારે ખાતાકીય તપાસ પૂર્ણ થતાં, કેટલાક કર્મચારીઓ તેમની સામે આક્ષેપ કરાયેલ ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત જણાયા હતા.

૯. જે આરોપ માટે બેંકના કર્મચારીઓ દોષિત જણાયા હતા તેના સ્વરૂપ અંગે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલ અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખ વચ્ચે ગંભીર વિવાદ છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલના જણાવ્યા મુજબ, બેંક કર્મચારીઓ રકમની ઉચાપતના આરોપસર દોષિત હતા, જ્યારે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખના જણાવ્યા મુજબ, સામાન્ય બેંકિંગ વ્યવહારમાં તેમની ભૂલના કારણે કર્મચારીઓ દોષિત હતા.

૧૦. અરજીઓના પ્રથમ બે તબક્કામાં, એ જ દાદ સાથે અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી દાદ જેવા જ સમાન સ્વરૂપની છે. જોકે, મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં, અરજદારે આ કોર્ટનો આશરો લીધો હતો, અને ભારત કો-ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ વિરુદ્ધ બેંક ઓફ બરોડાના કેસમાં, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૩૧૯૬/૧૯૯૮ થી ૩૨૧૭/૧૯૯૮ અને સંબંધિત બાબતોમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૦ ના ચુકાદા દ્વારા આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચે અમુક દિશાનિર્દેશો જારી કરીને અરજીઓ અંશતઃ મંજૂર કરી હતી, જેના દ્વારા થાપણ પરત કરવા માટે અરજદારોના દાવા પર વિચારણા કરવા માટે કોર્ટ દ્વારા એક સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી.

૧૧. ઉપરોક્ત ચુકાદા સામે અહીંના સામાવાળા, બેંક ઓફ બરોડા દ્વારા આ માનનીય અદાલત સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૮૪ થી ૨૧૫/૨૦૦૦ દ્વારા અપીલ (પાના નં. ૫૧ થી ૧૦૯) દાખલ કરવામાં આવી હતી, અને આ માનનીય અદાલતની ડિવિઝન બેંચે તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૦૩ ના સી.એ.વી. ચુકાદા દ્વારા અમુક દિશાનિર્દેશો જારી કર્યા હતા અને અપીલોનો નિકાલ કર્યો હતો.

૧૨. સદર ચુકાદા સામે, બેંક ઓફ બરોડાએ સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૦૩/૨૦૦૫ અને સંબંધિત અપીલો દાખલ કરી હતી, અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, તેના તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદા દ્વારા, અપીલો મંજૂર કરી હતી અને અમુક દિશાનિર્દેશો જારી કર્યા હતા.

૧૩. એવો કોઈ વિવાદ નથી કે બેંક ઓફ બરોડાએ ઉપરોક્ત દિશાનિર્દેશો અનુસાર કાર્યવાહી કરી હતી અને સંબંધિત સહકારી મંડળીઓને બિનવિવાદિત રકમ ચૂકવી આપી હતી અને વિવાદિત રકમના સંદર્ભમાં સીબીઆઈ સાથે પરામર્શ કરીને તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૮ નો પત્ર જારી કર્યો હતો.

૧૪. વિવાદિત રકમ અરજદાર મંડળીઓને ચૂકવી શકાઈ ન હોવાથી, તે દરમિયાન, અરજદારે અદાલતના તિરસ્કાર માટેની અરજી પણ દાખલ કરી હતી, પરંતુ તેનું પણ કોઈ પરિણામ આવ્યું ન હતું અને, આખરે, અરજદારે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ અને સંબંધિત બાબતો દ્વારા મુકદ્દમાબાજીનો બીજો તબક્કો પસંદ કર્યો હતો.

૧૫. ઉપરોક્ત તમામ અરજીઓ આ કોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા તારીખ ૨૨-૨૩.૧૧.૨૦૧૭ ના ચુકાદાથી ફગાવી દેવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત હુકમ સામે કેટલાક અરજદારો દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૫૬૮/૨૦૧૮ સાથે

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૫/૨૦૧૮ અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૦૭૪/૨૦૧૮ દ્વારા આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ દાદ માંગવામાં આવી હતી, અને તે ત્રણેય લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો પણ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા તારીખ ૦૮.૦૧.૨૦૧૯ ના હુકમથી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૧૬. ત્યારપછી, તાજેતરમાં, હાલના અરજદારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ સમાન દાદ સાથે ત્રણ અલગ-અલગ રિટ અરજીઓ દાખલ કરી હતી, જે રિટ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૯૮૯/૨૦૨૨ સાથે રિટ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૭૫/૨૦૨૨, રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૪૪૩/૨૦૨૨, અને રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૬૭૬/૨૦૨૨ હતી. જોકે, તે રિટ અરજીઓમાંથી કોઈપણ અરજી માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવી ન હતી. રિટ પિટિશન નં. ૭૫/૨૦૨૨ સીધી રીતે જ ફગાવી દેવામાં આવી હતી તે હકીકતને ધ્યાને લેતા, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, તેના તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૨૨ ના હુકમ દ્વારા, એવા અવલોકન સાથે અરજી ફગાવી દીધી હતી કે કાયદામાં ઉપલબ્ધ હોય તેવા અન્ય કોઈપણ ઉપાયનો આશરો લેવા માટે અરજદાર સ્વતંત્ર રહેશે. જ્યાં સુધી માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષની બાકીની રિટ અરજીઓનો સંબંધ છે, અરજદારે હાઈકોર્ટનો આશરો લેવાની સ્વતંત્રતા સાથે તે રિટ અરજીઓ પાછી ખેંચી લીધી હતી.

૧૭. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં ત્રણ અરજદાર ક્રેડિટ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઓ દ્વારા હાલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે ઉપરોક્ત હાલની સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશનોનો સેટ સંજોગો બદલાવાના કારણે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે, કારણ કે બેંક કર્મચારીઓ સામે આક્ષેપ કરાયેલ ગેરવર્તણૂક માટે ખાતાકીય તપાસમાં તેમને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે અને, જ્યાં સુધી ફોજદારી કાર્યવાહીનો સંબંધ છે, મુખ્ય આરોપીના અવસાનને ધ્યાને લેતા, તેમની સામેની કાર્યવાહી રદબાતલ (એબેટ) થઈ ગઈ હતી, અને જ્યાં સુધી બેંક ઓફ બરોડાના કર્મચારીઓનો સંબંધ છે, તેઓને સક્ષમ અદાલત દ્વારા નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા.

૧૯. તેથી, શિસ્તવિષયક કાર્યવાહીના પરિણામના કારણસર, હવે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અગાઉ, મુકદ્દમાબાજીના બે તબક્કામાં, રકમની ઉચાપત માટે કોણ જવાબદાર હતું તે સ્પષ્ટ ન હોવાના કારણસર બેંક ઓફ બરોડાને કોઈ દિશાનિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા ન હતા. જોકે, હવે, ખાતાકીય કાર્યવાહીનું પરિણામ દર્શાવે છે કે બેંક ઓફ બરોડાના કર્મચારીઓ પણ ઉપરોક્ત ઉચાપતમાં સંડોવાયેલા છે અને, તેથી, તેમની સંડોવણીને ધ્યાને લેતા, તેમજ તેઓ બેંક ઓફ બરોડાના કર્મચારીઓ

હતા તે હકીકતને ધ્યાને લેતા, બેંક ઓફ બરોડા પાસે રહેલી ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ્સના સંદર્ભમાં બેંક ઓફ બરોડામાં પાકેલી રકમ સંબંધિત સહકારી મંડળીઓને પરત કરવાનો બેંક ઓફ બરોડાને નિર્દેશ આપવામાં આવી શકે છે.

૨૦. સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે અરજીનો ભારપૂર્વક વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ખાતાકીય તપાસ અને દીવાની કાર્યવાહીના સંબંધમાં પુરાવા અથવા સાબિતીનું ધોરણ અલગ-અલગ હોય છે અને, માત્ર કોઈ વ્યક્તિ ખાતાકીય તપાસમાં ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત ઠરે તેટલા માત્રથી, સામાવાળા મંડળીઓને થાપણ પરત કરવાનો બેંક ઓફ બરોડાને નિર્દેશ આપવાનું એકમાત્ર કારણ બની શકે નહીં.

૨૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પ્રથમ બે તબક્કાના ચુકાદાઓ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા સ્પષ્ટપણે જણાવાયું છે કે આ મુદ્દો હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો સાથે સંકળાયેલો છે અને આ કોર્ટ, હકીકત શોધતી સત્તામંડળ ન હોવાથી, હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નોમાં જઈ શકે નહીં.

૨૨. તેથી, બંને પ્રસંગોએ, ઉપરોક્ત કારણો તેમજ વધારાના કારણો ટાંકીને, અરજીઓ તેમજ અરજીઓમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહી બેંક ઓફ બરોડાની તરફેણમાં ઠરાવવામાં આવી હતી, અને અરજદારના કેસને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા હકારાત્મક રીતે ધ્યાને લેવામાં આવ્યો ન હતો.

૨૩. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, મુકદ્દમાબાજીના બે તબક્કામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, મુકદ્દમાબાજીના હાલના તબક્કા દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ એ જ મુદ્દો ઉઠાવવાનું અરજદાર માટે ખુલ્લું રહેશે નહીં. વિશેષ કરીને, જ્યારે, ફોજદારી કાર્યવાહીમાં, બેંક ઓફ બરોડાના કર્મચારીઓ નિર્દોષ છૂટ્યા હોય, ત્યારે માત્ર તેઓ ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં દોષિત ઠર્યા હોવાના કારણે, બેંક ઓફ બરોડા પાસે રહેલી ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટની રકમ પરત કરવાનો બેંક ઓફ બરોડાને નિર્દેશ આપવાનું કારણ બની શકે નહીં, કારણ કે તે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો સાથે સંકળાયેલું છે.

૨૪. વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે આ અરજી રેસ-જ્યુડિકેટના દોષથી પીડાય છે, કારણ કે એ જ દાદ માટે, અરજદારે મુકદ્દમાબાજીનો આ ત્રીજો તબક્કો પસંદ કર્યો છે. જોકે, આ વખતે, અમુક ફેરફાર

સાથે દાદ માંગવામાં આવી છે, પરંતુ તેનો અર્થ એવો નથી કે હાલની અરજી ચાલવાપાત્ર છે.

૨૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, અરજદારોએ દાવો દાખલ કરવા માટેની મુદતની અવધિ વટાવી દીધી હોવાથી, જેમાં પુરાવો રજૂ કરી શકાય છે અને પુરાવો રજૂ કરીને બેંક અધિકારીઓની જવાબદારી નક્કી કરી શકાય છે, ઉપરોક્ત મુશ્કેલીમાંથી બહાર આવવા માટે, હાલની અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે. તેથી, માત્ર વિલંબ અને મુદતના પાસાને દૂર કરવાના હેતુથી જ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓના હાલના સેટને આ કોર્ટે ગ્રાહ્ય રાખવો જોઈએ નહીં.

૨૬. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી છે કે, વર્ષ ૨૦૨૨ અને ૨૦૨૩ માં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ નિષ્ફળ ગયા પછી, અરજદારોએ ડબ્લ્યુ.પી. (સી) નં. ૯૮૯/૨૦૨૨ સાથે રિટ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૭૫/૨૦૨૨, રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૪૪૩/૨૦૨૨ અને રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૬૭૬/૨૦૨૨ દ્વારા ત્રણ અલગ-અલગ એસએલપી દ્વારા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો આશરો લીધો હતો.

૨૭. ડબ્લ્યુ.પી. (સી) નં. ૯૮૯/૨૦૨૨ સાથે રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૬૭૬/૨૦૨૨ વાળી પ્રથમ એસએલપીમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેને ગ્રાહ્ય રાખવા તૈયાર ન હતી, અને તેથી, અરજદારને યોગ્ય ઉપાય મેળવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. બાકીની બે એસએલપી, જે રિટ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૭૫/૨૦૨૨, રિટ પિટિશન (સિવિલ) ડાયરી નં. ૨૭૪૪૩/૨૦૨૨ છે, તેમાં અરજદારોએ, પોતાની સ્વેચ્છાએ, શરૂઆતમાં જ, આ કોર્ટનો આશરો લેવાના હેતુથી અરજીઓ પાછી ખેંચી લીધી હતી, અને તેથી, મુકદ્દમાબાજીના ત્રીજા તબક્કામાં, જે કારણોસર અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે તે કારણોને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ગુણદોષ પર ધ્યાને લેવામાં આવ્યા નથી.

૨૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે ત્યારબાદ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે બેંકના નામે અમુક એફડી પાકી ગયેલ છે, અને તેથી, તે બિનવિવાદિત એફડી હોવાનું કહી શકાય, જે પરત કરી શકાય છે, અને પાકતી મુદત પરની રકમ અરજદાર મંડળીને ચૂકવી શકાય છે.

૨૯. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે ત્યારબાદ રજૂઆત કરી હતી કે, મુકદ્દમાબાજીના બીજા તબક્કામાં, અરજદારે સામાવાળા બેંક દ્વારા લખાયેલા પત્રના આધારે અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં જણાવાયું હતું કે તમામ

બિનવિવાહિત બેંક એફડી અરજદાર મંડળીને પહેલેથી જ ચૂકવી દેવામાં આવી છે, અને તેથી, કંઈપણ ચૂકવવાનું બાકી રહેતું નથી. આથી, હાલની અરજી રેસ-જ્યુડિકેટ દ્વારા અવરોધાયેલ હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૩૦. વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, મુકદ્દમાબાજીની વિષયવસ્તુમાં સામાવાળા બેંક દ્વારા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ આઈ.એ. નં. ૬/૨૦૦૮ માં દાખલ કરાયેલા સોગંદનામા (પાના ૧૫૯) ને ધ્યાને લેતા, સામાવાળા બેંક દ્વારા અરજદારને બેંક પાસે રહેલી ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ્સની રકમ ચૂકવવી જરૂરી છે.

૩૧. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા બેંકને યોગ્ય દિશાનિર્દેશો જારી કરીને અરજીઓ મંજૂર કરવી જરૂરી છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતો સિવાય, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોમાંથી કોઈએ પણ કોઈ વધારાની રજૂઆતો કરી ન હતી.

૩૨. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને રેકર્ડનું અવલોકન કર્યું છે. રેકર્ડનું અવલોકન કરતાં, મને જણાય છે કે આ માત્ર મુકદ્દમાબાજીનો ત્રીજો તબક્કો જ નથી, પરંતુ અરજદાર મુકદ્દમાબાજીના અગાઉના બે તબક્કામાં પણ નિષ્ફળ ગયા છે, જે પૈકી પ્રથમ તબક્કો સર્વોચ્ચ અદાલત સુધી પહોંચ્યો હતો.

માત્ર અરજદાર પ્રથમ તબક્કામાં નિષ્ફળ ગયા એટલું જ નહીં, પરંતુ મામલો માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સુધી પહોંચી ગયો હતો, અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ અનુસાર, બેંક દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં બિનવિવાદિત રકમ મુક્ત કરવામાં આવી હતી. ત્યારપછી, જ્યારે અરજદારે ૨૦૧૧ માં મુકદ્દમાબાજીનો બીજો તબક્કો દાખલ કર્યો, તે દરમિયાન, અરજદારે અદાલતના તિરસ્કારની કાર્યવાહી પહોંચી હાથ ધરી હતી, પરંતુ નિષ્ફળ ગયા અને છેવટે, અરજદારે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ અને સંબંધિત બાબતો દ્વારા મુકદ્દમાબાજીનો બીજો તબક્કો પસંદ કર્યો, જેનો આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચ દ્વારા તારીખ ૨૨-૨૩.૧૧.૨૦૧૭ ના ચુકાદાથી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચે હકીકતો વર્ણવીને તેમજ ગુણદોષ ધ્યાને લઈને વિગતવાર હુકમ પસાર કરીને તે અરજીઓ ફગાવી દીધી હતી. સમક્ષ બેંચ દ્વારા તેના તારીખ ૨૨-૨૩.૧૧.૨૦૧૭ ના ચુકાદામાં કરાયેલા પ્રાસંગિક અવલોકનો નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે. સમક્ષ બેંચે અરજી પર વિચારણા કરી અને તેને રેસ-જ્યુડિકેટના કારણોસર ફગાવી દીધી. માનનીય સમક્ષ બેંચ દ્વારા પેરા ૨ થી ૮ માં કરાયેલા અવલોકનો નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:

"૨. રેકર્ડ પરથી ઉભરી આવતો ઘટનાક્રમ નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય છે:

૨.૧ અરજદાર એ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલ કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટી છે. અરજદાર મંડળીએ અન્ય ૩૮ સહકારી

મંડળીઓ/બેંકો સાથે મળીને સામાવાળા બેંક ઓફ બરોડા અને ઇન્ડિયન બેંક સામે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં. ૩૧૯૬/૧૯૯૮ અને અન્ય અરજીઓ દાખલ કરી ફિક્સડ ડિપોઝિટ્સ પરત કરવાની માંગ કરી હતી, જે સદર અરજદારોએ સુરત ખાતે બેંક ઓફ બરોડા અને ઇન્ડિયન બેંકની વિવિધ શાખાઓમાં રોકી હતી. હકીકતના અનેક વિવાદિત પ્રશ્નો હોવાથી, એકલ બેંચે તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૦ ના સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદા દ્વારા સદર અરજીઓનો નિકાલ કર્યો હતો, જોકે અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓની તપાસ કરવા માટે એક સમિતિની રચના કરવાનો રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાને નિર્દેશ આપવા સહિત અમુક દિશાનિર્દેશો આપ્યા હતા, અને વધુમાં નિર્દેશ આપ્યો હતો કે સદર આરબીઆઈ સમિતિનો અહેવાલ આખરી અને બંધનકર્તા રહેશે (એનેક્સર-એ). સામાવાળા બેંકોએ સદર ચુકાદાથી નારાજ થઈને ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો દાખલ કરી હતી. ડિવિઝન બેંચે તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૦૩ ના સંયુક્ત હુકમ દ્વારા સદર લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો ફગાવી દીધી હતી, જોકે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા રચવામાં આવેલી સમિતિના અહેવાલનો અમલ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જે ૨૦.૦૩.૨૦૦૧ ના રોજ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨.૨ સામાવાળા-બેંકોએ તેથી નં. ૩૩૦૫ થી ૩૩૩૮/૨૦૦૫ વાળી સિવિલ અપીલો દાખલ કરી હતી, જેને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદાથી (એનેક્સર-બી), તેમાં સમાવિષ્ટ દિશાનિર્દેશોને આધીન મંજૂર કરવામાં આવી હતી. સદર ચુકાદાના સંબંધિત ફક્રાઓ નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:

"૨૦. તેનો જવાબ મેળવવો મુશ્કેલ હોઈ શકે છે પરંતુ તે સંપૂર્ણપણે અશક્ય કાર્ય નથી. અમે માનીએ છીએ કે અપીલકર્તા બેંક ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ ના અર્થમાં 'રાજ્ય' હોવાના કારણે સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશનના અધિકારી(ઓ)ની મદદથી કઈ સહકારી મંડળીઓ/સહકારી બેંકો આ કૌભાંડમાં કોઈપણ રીતે સંડોવાયેલી નથી તે સુનિશ્ચિત કરવાના તમામ પ્રયાસો કરવા જોઈએ, અને લેવા જરૂરી જણાય તેવી સાવચેતીઓને આધીન રહીને, તેમની તરફેણમાં રકમ મુક્ત કરવી જોઈએ.

૨૧. XXX. XXX. ...XXXX

૨૨. જો સહકારી મંડળી પોતાના વ્યવસાયના સંચાલન માટે બેંકો પાસેથી લોન સુવિધાઓ મેળવવા ઇચ્છતી હોય, તો તેઓ તેમનો સંપર્ક કરી શકે છે જે સામાન્ય શરતો ઉપરાંત વધુ એક શરતે તેને મુક્ત કરી શકે છે કે એફડીઆરની રકમ તેમની પાસે રહેશે અને તે આધારે, તેવી રકમની લોન મંજૂર કરી શકાય છે. તે સંબંધિત સામાન્ય સાવચેતીઓ પણ બેંક(ઓ) દ્વારા લઈ શકાય છે.

૨૩. અમે, આ કહેતી વખતે, કોઈપણ કાયદો ઘડવાનો ઇરાદો ધરાવતા નથી. આ દિશાનિર્દેશોને પૂર્વઉદાહરણ તરીકે ગણવા જોઈએ નહીં. અમે કેસમાં પ્રવર્તતા વાસ્તવિક પરિદ્રશ્યને ધ્યાનમાં રાખીને અને રકમ મુક્ત ન કરવાથી સહકારી મંડળીઓએ મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડી શકે છે તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને આ દિશાનિર્દેશો જારી કરી રહ્યા છીએ. અમે ફોજદારી અદાલતને પણ તેમની સમક્ષ પેવિંગ ફોજદારી કેસોનો અત્યંત ઝડપથી નિકાલ કરવાનો નિર્દેશ આપીશું.

ઉપરોક્ત દિશાનિર્દેશો સાથે આ અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે. જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં."

૨.૩ એવું જણાય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા સદર દિશાનિર્દેશો અનુસાર, સામાવાળા બેંકો અને સીબીઆઈ વચ્ચે લાંબો પત્રવ્યવહાર થયો હતો. બેંકોએ સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૦૪-૩૩૩૫/૨૦૦૫ માં આઈએ નં. ૫/૨૦૦૮ દાખલ કરીને દિશાનિર્દેશોના પાલન માટે સમય વધારવાની પણ માંગણી કરી હતી, જે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ૦૮.૦૯.૨૦૦૮ સુધી લંબાવવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા બેંકોએ તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૯ ના પત્ર દ્વારા, અરજદાર મંડળીઓ/બેંકોને જાણ કરી હતી કે તેઓ એફડીઆર હેઠળ કોઈપણ રકમ મેળવવા માટે હકદાર નથી, કારણ કે બાકી રકમ તેમને ચૂકવી દેવામાં આવી હતી અને બેંક દ્વારા તેમને કોઈ રકમ ચૂકવવાપાત્ર ન હતી (એનેક્સર-ઈ સંયુક્ત).

૨.૪ અરજદાર મંડળીઓ/બેંકોએ તેથી સામાવાળા બેંકોને નોટિસો આપ્યા પછી, કોર્ટ અદાલત તિરસ્કાર અધિનિયમની કલમ ૧૧ અને ૧૨ હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૮૫/૨૦૦૫ અને અન્યમાં કન્ટેમ્પ્ટ પિટિશન નં. ૧૬૭ થી

૧૯૨/૨૦૦૯ દાખલ કરી હતી, જેમાં નીચે મુજબના આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા:

"૩.૫ કે આ માનનીય અદાલત દ્વારા શબ્દશઃ તેમજ તેના સાચા અર્થમાં ફરજિયાત કરવામાં આવ્યા મુજબ અર્થપૂર્ણ તપાસ હાથ ધરવાને બદલે, બેંક ઓફ બરોડા માત્ર સીબીઆઈની સલાહ લેવામાં અને સહાય મેળવવામાં નિષ્ફળ રહી નથી, વાસ્તવમાં તેણે તમામ અરજદાર-મંડળીઓને યાંત્રિક રીતે તારીખ ૧૨.૦૯.૨૦૦૯ ના પત્રો જારી કર્યા છે (ધી કોટિયાર્ક ક્રેડિટ કોઓપરેટિવ સોસાયટી લિમિટેડ, નડિયાદને તો કોઈ પત્ર પણ મળ્યો ન હતો) જેમાં સીધું જ જણાવાયું હતું કે તેઓ સંડોવાયેલા હતા અને તેમની સંડોવણી હોવાનો નિષ્કર્ષ કાઢવા માટે જણાવેલ એકમાત્ર કારણ એ હતું કે સ્વીકૃતપણે ખાનગી એજન્ટોએ હકીકતમાં લોન મેળવી હતી અથવા એફડીઆર સામે ઉપાડ મેળવ્યો હતો અથવા અરજદાર-મંડળીઓના કથિત નામે એફડીઆરનું સમય પૂર્વે વટાવ મેળવ્યું હતું.

૩.૬ કે તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૯ નો પત્ર દેખીતી રીતે જ સંપૂર્ણપણે બુદ્ધિનો ઉપયોગ ન થયો હોવાનું અને અરજદાર-મંડળીઓની સંડોવણી તપાસવાના અને જ્યોતિબેન કરાણી, ચેતન પટેલ, નિલેશ દસાદિયા, મનીષ શાહ, રાજીવ કચરા, અતુલ ગોહિલ, વિજેશ દસાદિયા, નિલેશ શાહ, સુનિલ ગાંધી, વગેરે જેવા એજન્ટો સામે માત્ર સ્વીકૃત ચાર્જશીટ સિવાય આવી સંડોવણી સ્થાપિત ન થઈ શકે તેવા સંજોગોમાં અરજદાર-મંડળીઓની રકમ પરત કરવાના આ માનનીય અદાલતના દિશાનિર્દેશોનું જાણીજોઈને અને હઠપૂર્વકનું બિન-પાલન દર્શાવે છે.

૩.૮ કે તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૯ ના પત્રો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, બેંક ઓફ બરોડાએ અરજદાર-મંડળીઓની કુલ સ્વીકૃત મૂળ એફડીઆરમાંથી ગેરકાયદેસર રીતે ઉપાડી લેવાયેલી અથવા કાલ્પનિક લોન ઊભી કરીને બોજા હેઠળ મુકાયેલી રકમોને સરભર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. આ ઇન્ડિયન બેંકના કેસના પેરા નં. ૨૧ માં આ માનનીય અદાલતના દિશાનિર્દેશોના માત્ર શબ્દોનું જ નહીં પરંતુ તેના આત્માનું પણ દેખીતી રીતે ઇરાદાપૂર્વકનું અને જાણીજોઈને કરેલું ઉદ્ધેશન હતું."

૨.૫ અરજદારોએ સદર તિરસ્કાર અરજીઓમાં નીચે મુજબની દાદ માંગી હતી:

"એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઈન્ડિયન બેંક વિ. ગોધરા નાગરિક કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૨૫૮૫) શીર્ષકવાળી સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૩૬, ૩૩૩૭, ૩૩૩૮ અને ૩૩૦૪ થી ૩૩૩૫/૦૫ માં આ માનનીય અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમના પેરા ૨૦ અને ૨૧ માં સમાવિષ્ટ દિશાનિર્દેશોનો સામાવાળાઓએ અનાદર કર્યો છે અને, તેથી ન્યાયના હિતમાં સામાવાળાઓ સામે કોર્ટ અદાલત તિરસ્કાર અધિનિયમની કલમ ૧૧ અને ૧૨ હેઠળ યોગ્ય કાર્યવાહી કરવા; અને આ માનનીય અદાલતને યોગ્ય જણાય તેવા અન્ય અને વિશેષ હુકમો પસાર કરવા આ માનનીય અદાલતને આદરપૂર્વક અરજ કરવામાં આવે છે"

૨.૬ સદર તિરસ્કાર અરજીઓ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૧૯.૦૧.૨૦૧૧ ના હુકમથી ફગાવી દેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ અરજદાર મંડળીઓ/બેંકોએ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૧ ની આસપાસ ઉપરોક્ત દાદ મેળવવા માટે હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે.

૩. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તિરસ્કાર અરજીઓ ફગાવી દેવાયા પછી અરજીઓની ચાલવાપાત્રતા અંગે સામાવાળા બેંકો તરફે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલો શ્રી મિહિર ઠાકોર અને શ્રી મિહિર જોશી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રારંભિક વાંધાઓના જવાબમાં, અરજદારો તરફે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ભાસ્કર પી. તન્નાએ રજૂઆત કરી હતી કે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમના અમલ માટે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરવા સામે કોઈ અવરોધ નથી. શ્રી તન્નાના જણાવ્યા અનુસાર, અરજદારો ૨૦૦૮ માં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમોમાં કોઈ ફેરફાર કે સ્પષ્ટતા માંગી રહ્યા નથી, પરંતુ સદર હુકમમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા દિશાનિર્દેશોના પાલન માટે આ અદાલતમાં આવ્યા છે. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદાના વિવિધ ફકરાઓમાં કરાયેલા અવલોકનો તરફ અદાલતનું ધ્યાન દોરતાં (જે ૨૦૦૮ (૧૨) એસ.સી.સી. ૫૪૧ માં અહેવાલ થયેલ છે), તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ અરજદાર મંડળીઓ/બેંકોની ફરિયાદ વાજબી ગણી હતી અને સમગ્ર કૌભાંડ

અંગે ગંભીર ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી, જેમાં સામાવાળા બેંકોના અધિકારીઓ પ્રથમદર્શી રીતે સંડોવાયેલા જણાયા હતા, અને તેથી, સીબીઆઈ દ્વારા અન્ય લોકો સાથે તેમની સામે ચાર્જશીટ પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે તેથી સામાવાળા-બેંકોને, જે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ ના અર્થમાં 'રાજ્ય' છે, કઈ અરજદાર બેંકો/મંડળીઓ સદર કૌભાંડમાં બિલકુલ સંડોવાયેલી ન હતી તે સુનિશ્ચિત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેથી તેઓએ બિનજરૂરી મુશ્કેલી ભોગવવી ન પડે.

૪. ૧૯૮૭ (૪) એસ.સી.સી. ૬૦૯ માં અહેવાલ થયેલ પી.એન. કુમાર વિ. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી એમસીડી ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી તન્નાએ રજૂઆત કરી છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાઇકોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વ્યાપક છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ સીધા સર્વોચ્ચ અદાલતનો સંપર્ક કરતા પહેલાં, અરજદારોએ હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કરવો જરૂરી છે. તેમણે ૨૦૧૬ (૨) એસ.સી.સી. ૩૧૫ માં અહેવાલ થયેલ ડી.એમ. વાયનાડ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય ના કેસમાં આવેલા ચુકાદા પર પણ આધાર રાખીને એવી રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારો ભારતના બંધારણ હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારોના અમલ માટે જ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરી શકે છે જ્યારે તેઓ અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે પણ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરી શકે છે. તેમના મતે, માત્ર તિરસ્કાર અરજીઓ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હોવાના કારણે તે અરજદારોને તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના હુકમ હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા દિશાનિર્દેશોના અમલ માટે હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કરતા રોકી શકે નહીં. ૨૦૦૭ (૧૫) એસ.સી.સી. ૫૨૧ માં અહેવાલ થયેલ જય દેવ (મૃત્યુ પામેલ) વારસદારો મારફત વિ. કૃષ્ણા દેવી અને અન્ય ના કેસમાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર રાખીને, તેમણે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર મંડળીઓ/બેંકો કથિત કૌભાંડમાં સંડોવાયેલી હોવાનું જણાયું ન હોવાથી, એફડીઆરની રકમ તેમની સંબંધિત તરફેણમાં મુક્ત કરવી જરૂરી છે.

૫. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા-બેંકો તરફે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો શ્રી મિહિર ઠાકોર અને શ્રી મિહિર જોશીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે કાયદા હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા દિશાનિર્દેશોના પાલન માટે કોઈ અરજી ચાલવાપાત્ર નથી. તેમના જણાવ્યા મુજબ, તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૯ ના પત્રના આધારે સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી તિરસ્કાર અરજીઓમાં હાલની અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો અને માંગવામાં આવેલી દાદ પહેલેથી જ ઉઠાવવામાં આવી હતી અને માંગવામાં આવી હતી, અને તે ફગાવી દેવામાં આવી હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આવી કોઈ અલગ અરજીઓ હાઈકોર્ટ દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી.સી. ૧૬૮૦ માં અહેવાલ થયેલ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. નવાબ હુસૈન ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે દાવો કરવાનું કારણ, જેનું પરિણામ ચુકાદામાં આવે છે, તેણે પોતાની ઓળખ અને માન્યતા ગુમાવવી જ જોઈએ અને ચુકાદો જાહેર થાય ત્યારે તેમાં વિલીન થઈ જવું જોઈએ. દાવો કરવાનું કારણ ચુકાદા પછી અસ્તિત્વમાં રહી શકતું નથી અથવા તે જ હકીકતો પર દાવો કરવા માટેનું બીજું કારણ આપી શકતું નથી. (૨૦૧૧) ૮ એસ.સી.સી. ૧૬૧ માં અહેવાલ થયેલ ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ફોર એન્વાયરો-લીગલ એક્શન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સામ્ય, ન્યાય અને શુદ્ધ અંતઃકરણના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત રહીને ન્યાયાધીશોએ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે મુકદ્દમાબાજો દ્વારા કોઈપણ રીતે કાયદાકીય પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવામાં ન આવે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલોએ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે હાલની અરજીઓમાં, અરજદારો એ વિવાદને ફરીથી ખોલવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે, જેનો સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આખરી નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે, અને તેઓ એવી દાદ મેળવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે જે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા મુકદ્દમાબાજીના અગાઉના તબક્કામાં મંજૂર કરવામાં આવી ન હતી.

૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના સંદર્ભમાં, રેકર્ડ પરના દસ્તાવેજો જોતાં, એવું જણાય છે કે હાલના કેસમાં, અગાઉની કાર્યવાહી એટલે કે અરજદાર મંડળીઓ/બેંકો દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજીઓ, તેમાં એકલ બેંચ, ડિવિઝન બેંચ અને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમો વિવાદમાં નથી.

વાસ્તવમાં, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૫૮/૨૦૦૦ અને અન્યમાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૦૩ ના ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવતી સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૦૩/૨૦૦૫ અને અન્યમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. સદર ચુકાદામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અરજદારો અને સામાવાળા-બેંકો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓની ચર્ચા કર્યા પછી, અન્ય બાબતો સાથે અવલોકન કર્યું હતું કે જ્યારે રિટ અરજીઓમાં હકીકતના ગંભીર વિવાદિત પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ હતા, ત્યારે રિટ કોર્ટ દ્વારા તેમાં જઈ શકાયું ન હોત અને એકલ બેંચે સમિતિની નિમણૂક કરવી જોઈતી ન હતી, તેમ છતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે સમિતિ દ્વારા બાબતના વિવિધ પાસાઓમાં પ્રવેશીને અને સંડોવાયેલી વ્યક્તિઓની કાર્યપદ્ધતિ અંગે ચોક્કસ તારણો પર પહોંચીને કરવામાં આવેલી ઉત્કૃષ્ટ કામગીરીની પ્રશંસા કરી હતી. સીબીઆઈ દ્વારા ફોજદારી કેસો પણ દાખલ કરવામાં આવ્યા હોવાથી અને સંબંધિત અદાલતો સમક્ષ પેલિંગ હોવાથી, સર્વોચ્ચ અદાલતે સદર હુકમમાં એક પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કર્યો હતો કે શું અરજદાર મંડળીઓએ ફોજદારી કેસો પૂરા થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવી જોઈએ કે પછી તેમને દીવાની દાવા દાખલ કરવા તરફ ધકેલવા જોઈએ. આખરે, સર્વોચ્ચ અદાલતે સામાવાળા-બેંકોને સીબીઆઈના અધિકારીઓની મદદથી કઈ સહકારી મંડળીઓ/અરજદારો કૌભાંડમાં સંડોવાયેલા જણાયા નથી તે સુનિશ્ચિત કરવાનો અને લેવા જરૂરી જણાય તેવી સાવચેતીઓને આધીન રહીને, તેમની તરફેણમાં રકમ મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૭. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, સંબંધિત સામાવાળા-બેંકો અને સીબીઆઈ વચ્ચે સંખ્યાબંધ પત્રવ્યવહાર થયો હતો અને, આખરે સામાવાળાએ તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૮ ના પત્રો દ્વારા અરજદાર-મંડળીઓને જાણ કરી હતી કે તેઓ કોઈપણ વધારાની રકમ મેળવવા માટે હકદાર નથી કારણ કે તે પહેલેથી જ ચૂકવી દેવામાં આવી હતી. સદર પત્રથી નારાજ થઈને અરજદારોએ તિરસ્કાર અરજીઓ દાખલ કરી હતી જે રેકર્ડ પર છે. સદર તિરસ્કાર અરજીઓમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના હુકમના બિન-પાલન અંગેનો આ જ મુદ્દો અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો અને સદર દિશાનિર્દેશોનું પાલન કરવા માટેના નિર્દેશો માંગવામાં આવ્યા હતા. વિશેષરૂપે એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે સામાવાળા બેંકોએ કોઈપણ પ્રકારની બુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા વિના યાંત્રિક રીતે તારીખ

૧૨.૦૯.૨૦૦૯ ના પત્રો જારી કર્યા હતા અને અરજદાર-મંડળીઓની એફડીઆરમાંથી ગેરકાયદેસર રીતે ઉપાડી લેવાયેલી રકમોને સરભર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, જોકે, સદર તિરસ્કાર અરજીઓ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૧૯.૦૧.૨૦૧૧ ના હુકમથી ફગાવી દેવામાં આવી હતી. સામાવાળા-બેંકો તરફે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા યોગ્ય રીતે રજૂઆત કરવામાં આવી છે તેમ, તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના હુકમમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા દિશાનિર્દેશોના બિન-પાલન અંગેનો મુદ્દો ઉઠાવ્યા પછી અને તિરસ્કાર અરજીઓમાં નિષ્ફળ ગયા પછી, અરજદારો સદર દિશાનિર્દેશોના પાલનની માંગણી કરતી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાલની અરજીઓ દાખલ કરી શક્યા ન હોત. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે તારીખ ૧૨.૦૯.૨૦૦૯ ના પત્રોના આધારે સદર તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના હુકમના બિન-પાલન અંગે તિરસ્કાર અરજીઓ દાખલ કરવા માટે જે દાવો કરવાનું કારણ ઉદ્ભવ્યું હતું, તે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમમાં વિલીન થઈ ગયું હતું, અને ત્યારપછી દાવો કરવાનું કોઈ નવું કારણ ઉદ્ભવ્યું ન હોવાથી હાલની અરજીઓ તે રીતે ચાલવાપાત્ર રહેશે નહીં. આ તબક્કે, સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. નવાબ હુસૈન (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અત્યંત પ્રાસંગિક અવલોકનો નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવા જરૂરી છે:

"રેસ જ્યુડિકેટા દ્વારા પ્રતિબંધનો સિદ્ધાંત એ પુરાવાનો નિયમ છે. માર્ગિન્સન વિ. બ્લેકબર્ન બરો કાઉન્સિલ, (૧) માં જણાવ્યા મુજબ, તેને 'પુરાવાનો વ્યાપક નિયમ કહી શકાય જે દાવો કરવાના કારણની પુનઃ રજૂઆત પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.' આ સિદ્ધાંત બે સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે: (૧) જાહેર નીતિની બાબત તરીકે સમાજના સામાન્ય હિતમાં વિવાદોના આખરી નિકાલ માટે ન્યાયિક નિર્ણયોની આખરીતા અને નિર્ણાયકતા, અને (૨) વ્યક્તિનું હિત કે તેને મુકદ્દમાબાજીના ગુણાકારથી રક્ષણ મળવું જોઈએ. તેથી તે એકવાર જેના પર ન્યાયનિર્ણય થઈ ચૂક્યો હોય તેવી બાબતોને ફરીથી ખોલવામાં અવરોધ ઊભો કરીને માત્ર જાહેર જ નહીં પરંતુ ખાનગી હેતુ પણ સિદ્ધ કરે છે. આથી એ જ સિવિલ દાદ માટે, એ જ દાવો કરવાના કારણ પર બીજો ચુકાદો મેળવવાની પરવાનગી નથી, અન્યથા વિવાદની વૃત્તિ સમાન અધિકાર ધરાવતા પરસ્પર વિરોધી ચુકાદાઓને જન્મ આપી શકે છે, મુકદ્દમાબાજીના ગુણાકાર તરફ દોરી શકે છે અને ન્યાયતંત્રની પ્રતિષ્ઠાને હાનિ પહોંચાડી શકે છે. દાવો કરવાનું કારણ જ દાવાને જન્મ આપે છે, અને એટલા માટે જ અદાલતો માટે એ સ્વીકારવું

જરૂરી છે કે દાવો કરવાનું કારણ જેનું પરિણામ ચુકાદામાં આવે છે તેણે પોતાની ઓળખ અને જીવનશક્તિ ગુમાવવી જ જોઈએ. અને ચુકાદો જાહેર થાય ત્યારે તેમાં વિલીન થઈ જવું જોઈએ. તેથી તે ચુકાદા પછી અસ્તિત્વમાં રહી શકતું નથી, અથવા તે જ હકીકતો પર દાવો કરવા માટેનું બીજું કારણ આપી શકતું નથી. આ જ રેસ જ્યુડિકેટના સામાન્ય સિદ્ધાંત તરીકે ઓળખાય છે."

૮. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી તન્ના દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાના સિદ્ધાંત સાથે કોઈ અસહમતિ હોઈ શકે નહીં કે મૂળભૂત અધિકારોના અમલ માટે તેમજ અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે હાઈકોર્ટ સમક્ષ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજીઓ દાખલ કરી શકાય છે, જ્યારે સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની અરજી માત્ર મૂળભૂત અધિકારોના અમલ માટે જ દાખલ કરી શકાય છે અને તે રીતે, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વ્યાપક છે. જોકે, હાલના કેસોની હકીકતોનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, તિરસ્કાર અરજીઓમાં અને હાલની અરજીઓમાં સમાવિષ્ટ બાબતો અને માંગવામાં આવેલા નિર્દેશો વાસ્તવમાં સમાન હોવાથી, કોર્ટ હાલની અરજી ગ્રાહ્ય રાખવા તૈયાર નથી.

૯. બાબતના તે પરિપ્રેક્ષ્યમાં, હાલની અરજીઓ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે."

(ભારપૂર્વક જણાવેલ)

૩૩. નોંધનીય બાબત એ હકીકત છે કે અરજદારે આ ચુકાદો રેકર્ડ પર રજૂ કર્યો નથી અને, તેથી, આ અરજી માહિતી છુપાવવાના કારણોસર પણ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે. જોકે, અરજદારે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૫/૨૦૧૮ માં પસાર કરાયેલ તારીખ ૮.૧.૨૦૧૯ નો હુકમ રજૂ કર્યો છે, જે ઉપરોક્ત ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવતી લેટર્સ

પેટન્ટ અપીલ હતી તે હકીકતને ધ્યાને લેતા, હું આ અરજીને માહિતી છુપાવવાના કારણોસર ફગાવી ન દેવાનું યોગ્ય માનું છું.

૩૪. આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચે, તેના તારીખ ૦૮.૦૧.૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ અને સંબંધિત બાબતોમાં સમક્ષ બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને બહાલી આપી હતી અને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલનો નિકાલ કર્યો હતો. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ માંથી ઉદ્ભવતી તારીખ ૦૮.૦૧.૨૦૧૯ ની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૫/૨૦૧૮ ને ફગાવી દેતી વખતે, આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચે, ફરરા ૮.૧ થી ૮.૪ માં, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"૮.૧ અમે ૩૯ સહકારી બેંકો અને સહકારી મંડળીઓ દ્વારા અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીઓ સહિત પક્ષકારો વચ્ચે થયેલી મુકદ્દમાબાજીના તબક્કા વિશેના વાસ્તવિક પરિદ્રશ્યનું પુનરાવર્તન કરવા માંગતા નથી જેમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૦ ના સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદા દ્વારા, જેમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાના ડેપ્યુટી ગવર્નર અથવા તેમના નોમિની હોય તેવા અધ્યક્ષ અને બેંકિંગ સિસ્ટમથી સારી રીતે વાકેફ હોય તેવા અન્ય સભ્યોની આગેવાની હેઠળની સમિતિની રચના કરીને ૧૦ દિશાનિર્દેશો જારી કર્યા હતા અને દરેક કેસની તેના પોતાના ગુણદોષ પર તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો જેને આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા આંતરિક અદાલતી અપીલમાં અંશતઃ સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો જેની સામે દાખલ કરાયેલ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન કોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. જોકે, અપીલોના હાલના જૂથમાં, મૂળભૂત રીતે સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૦૩/૨૦૦૫ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ દિશાનિર્દેશોના અર્થઘટન પર અમારી સમક્ષ દલીલો કરવામાં આવી છે જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલત સહકારી મંડળીઓ / સહકારી બેંકો દ્વારા બેંકોની ફિક્સડ

ડિપોઝિટમાં રોકડમાં અમુક રકમ જમા કરાવવાના સંદર્ભમાં વરિષ્ઠ રિટ અદાલતની ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા અંગેના પ્રશ્ન પર વ્યાપકપણે વિચારણા કરી રહી હતી જેના માટે એફડીઆર જારી કરવામાં આવી હતી અને રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકો દ્વારા સામાન્ય રીતે જેની મંજૂરી આપવામાં આવતી ન હતી તેવા ભારે કમિશનની ચુકવણી પર બેંકોના કેટલાક કહેવાતા કમિશન એજન્ટો મારફતે થાપણો મૂકવામાં આવી હતી. બેંકોના અધિકારીઓ અને સાથે સાથે સહકારી મંડળીઓ અને સહકારી બેંકોના અધિકારીઓની સંડોવણી ઉપરાંત, આચરવામાં આવેલી છેતરપિંડીનું પાસું અને કૌભાંડનું સ્વરૂપ જોતાં એવું જણાય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત પાસાને ધ્યાનમાં રાખીને અને જાહેર કાયદાની મુકદ્દમાબાજીમાં વરિષ્ઠ અદાલતના ન્યાયાધીશો પર લાદવામાં આવેલી ફરજને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમાં ન્યાયાધીશ નિષ્ક્રિય રહે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી પરંતુ માત્ર વિશ્વસનીય હકીકત મૂલ્યાંકન માટે જ નહીં પરંતુ ન્યાયી અને વ્યવહારુ પરિણામ સુનિશ્ચિત કરવા માટે મુકદ્દમાબાજીનું આયોજન અને ઘડતર કરવાની જવાબદારી સાથે સક્રિય રહે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત ફરજોના પૃષ્ઠભૂમિમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે હાર્વર્ડ લો રેવ. વોલ્યુમ ૮૯ (૧૯૭૬) ના પાના ૧૨૮૧ પર પ્રસિદ્ધ થયેલ આર્ટિકલ "ધી રોલ ઓફ ધી જજ ઇન પબ્લિક લો લિટિગેશન" ની નોંધ લીધી હતી. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે બેંકના અધિકારીઓ દ્વારા છેતરપિંડી આચરવામાં આવી છે કે કેમ તે પ્રશ્ન સક્ષમ ફોજદારી અદાલત સમક્ષ વિચારણા હેઠળ પેન્ડિંગ હતો અને અન્ય વિવિધ વિવાદિત પ્રશ્નો છે જે સદર કાર્યવાહીમાં તપાસવાના રહે છે. કેટલાક રિટ અરજદારો દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા પણ વિવાદમાં હતી. તેથી, હકીકતના આવા ગંભીર વિવાદિત પ્રશ્નમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના મતે રિટ કોર્ટ દ્વારા પ્રવેશી શકાયું ન હોત.

૮.૨ તદનુસાર, ફોજદારી ટ્રાયલના અંતે અને વાજબી શંકાથી પર કેસ સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષની નિષ્ફળતાના આધારે બેંકોના અધિકારીઓને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હોવા છતાં પણ, સાક્ષીઓના નિવેદનોને ધ્યાનમાં રાખીને અને વ્યક્તિગત સહકારી મંડળીઓ / બેંક દ્વારા કરવામાં આવેલી એફઆઈઆરની સંખ્યા સહિત કાયદાની તપાસ કરીને જ્યાં પુરાવાનું ધોરણ વાજબી શંકા જેટલું કડક ન હોય તેવી અન્ય સામગ્રીની તપાસ અને વિશ્લેષણ કરવામાં સંબંધિત બેંકો માટે તે અવરોધરૂપ બની શક્યું ન હોત. એ બાબત રેકર્ડ પર આવી છે કે, કોઈ શંકા નથી, નંબર, એફડીઆરની તારીખ, એફડીઆરની રકમ અને વ્યાજનો દર દર્શાવીને ફિક્સ્ડ

ડિપોઝિટ્સ જારી કરવામાં આવી હતી, પરંતુ ત્યાં પણ સંબંધિત સહકારી મંડળી / બેંક દ્વારા મેળવવામાં આવેલી લોન જેમાંની એક એફડીઆરને એફડીઆરની આવકમાંથી સરભર કરવામાં આવી હતી અને બાકીની રકમ સહકારી મંડળીને ચૂકવવામાં આવી હતી. એકવાર એફડીઆર સામે લોન મેળવવામાં આવે અને તેની રકમ અપેતન અને બાકી રહે જેના માટે બેંક દ્વારા સરભર કરવામાં આવે, ત્યારે રકમ પરત કરવાનો પ્રશ્ન બેંકની જવાબદારી નક્કી કરવા પર નિર્ભર કરે છે. રેકર્ડના આધારે એવું કહી શકાય નહીં કે એફડીઆર સામે આવી કોઈ લોન લેવામાં આવી ન હતી અને લોન લેનારાઓએ બાકી લેણી રકમ ચૂકવી ન હતી જેના કારણે સંબંધિત બેંકોને રકમ સરભર કરવાની ફરજ પડી હતી. તે જ સમયે, ફોજદારી કાર્યવાહીનું પરિણામ જેમાં આરોપીઓ એટલે કે શિક્ષુલ્ડ બેંકોના અધિકારીઓ નિર્દોષ છૂટ્યા હોય, તેમ છતાં તે બેંકોને કેસના રેકર્ડની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરતા અટકાવશે નહીં અથવા તેમાં અવરોધરૂપ બનશે નહીં. તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદા મુજબ મુકદ્દમાબાજીના અગાઉના તબક્કામાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યા મુજબ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી કોર્ટ હકીકત શોધતી સંસ્થા બની શકી ન હોત, ખાસ કરીને જ્યારે હકીકતો વિવાદિત હતી.

૮.૩ વિલીનીકરણ અંગે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના તારણો અને કોર્ટ અદાલત તિરસ્કાર અધિનિયમ, ૧૯૭૧ ના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૧૯.૦૧.૨૦૧૧ ના હુકમથી તમામ તિરસ્કાર અરજીઓ ફગાવી દેવા અંગેનો પ્રશ્ન, તે રીતે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેવામાં અરજદારો માટે અવરોધરૂપ ન બની શકે, પરંતુ તે જ સમયે, તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના ચુકાદાના ફક્ત ૧૮ થી ૨૩ માં સમાવિષ્ટ હુકમ / દિશાનિર્દેશોના બિન-પાલનની દાદ જ નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને એવું જણાયું હતું કે આવો કોઈ ભંગ થયો નથી, તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ અરજીઓમાં દલીલો અને દાદ પર વિચાર કરતી વખતે ચોક્કસપણે મહત્વ ધરાવશે. ગુણદોષના આધારે પણ, જો આપણે ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફક્ત ૧૮ થી ૨૩ ને કાળજીપૂર્વક જોઈએ અને ધ્યાનમાં લઈએ જે અગાઉના ફક્તમાં પહેલેથી જ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં એફડીઆરની રકમ મુક્ત કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ નિર્દેશ ન હતો, પરંતુ તે અમુક શરતોને આધીન હતો, જેમાં એ બાબતનો સમાવેશ થાય છે કે એફડીઆરમાં રોકાણ

વાસ્તવિક હોવાનું જણાય અને બેંકની જવાબદારી નક્કી થાય. આ કેસની હકીકતોમાં, તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૮ નો પત્રવ્યવહાર દર્શાવે છે કે બેંકોને કૌભાંડમાં સહકારી મંડળીઓ / બેંકોની સંડોવણી જણાઈ છે અને વ્યવહારો વાસ્તવિક ન હોવાનું જણાય છે, અને તેથી, અહીંના અરજદારો / અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં રકમ મુક્ત કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.

૮.૪ તેથી, જે આધાર પર દલીલો કરવામાં આવી છે અને જે દાદમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૦૮ ના હુકમના બિન-પાલન બદલ સામાવાળા બેંકોને દિશાનિર્દેશ જારી કરવાનો સમાવેશ થાય છે, જોકે તિરસ્કારના અધિકારક્ષેત્રમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તારીખ ૧૮.૦૧.૨૦૧૧ ના હુકમથી તિરસ્કાર અરજીઓ ફગાવી દેતી વખતે તેને નકારી કાઢવામાં આવી હતી જે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ અરજીને નકારવા માટેની મૂળભૂત વિચારણાઓ પૈકીની એક બની હતી, તે આ અપીલોમાં માંગ્યા મુજબ કોઈપણ હસ્તક્ષેપની જરૂર હોય તે રીતે કાયદાથી વિરુદ્ધ હોવાનું કોઈપણ રીતે કહી શકાય નહીં."

(ભારપૂર્વક જણાવેલ)

૩૫. હવે, એ હકીકતને ધ્યાને લેતા કે, મુકદ્દમાબાજીના બીજા તબક્કામાં, અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી રેસ જ્યુડિકેટના કારણોસર ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવી ન હતી, તેની સાથે એ હકીકત પણ જોડાયેલી છે કે ઉપરોક્ત ચુકાદા સામે દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી, અને એ હકીકતને પણ ધ્યાને લેતા કે અરજદારોએ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૫/૨૦૧૮ માં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૮.૦૧.૨૦૧૮ ના હુકમને ક્યારેય પડકાર્યો ન હતો, જ્યારે અરજદારે મુકદ્દમાબાજીનો આ ત્રીજો તબક્કો પસંદ કર્યો છે, અને તેથી, અરજદારની દાદ તેમજ રેસ-જ્યુડિકેટ પર વિચારણા કરવા માટે આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી

દાદ પર વિચારણા કરવી જરૂરી છે. આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી દાદ અગાઉના ફરિયાદમાં પહેલેથી જ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવી છે. અગાઉની અરજીમાં કરવામાં આવેલી દાદ સાથે આ અરજીમાં અરજદારની દાદની સરખામણી કરતાં, તે બાબત છતી થશે કે, ત્રણેય અરજીઓમાં, અરજીઓના ત્રણેય તબક્કામાં, અરજદાર માત્ર ગોધરા નાગરિક કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટીની ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટની પાકતી મુદતની રકમ ચૂકવવામાં આવે તેમ ઈચ્છતા હતા.

૩૬. મહત્વની બાબત એ છે કે, જ્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં, સિવિલ અપીલ નં. ૩૩૦૩/૨૦૦૫ અને સંબંધિત બાબતો મંજૂર કરી, ત્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અરજદારને કોઈ ચોક્કસ સંજોગો હેઠળ આ મુદ્દો ફરીથી ઉઠાવવાની કોઈ સ્વતંત્રતા આપી ન હતી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, તેનાથી વિપરીત, અમુક દિશાનિર્દેશો સાથે સામાવાળા બેંક ઓફ બરોડા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર કરી હતી, અને ત્યારપછી, કોઈપણ સમયે, હાલના અરજદારોએ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ કોઈપણ અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા માંગતી, અથવા હુકમમાં ફેરફાર કરવા માટે, અથવા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત પાસેથી કોઈ વિશેષ દિશાનિર્દેશ મેળવવા માટે કોઈ અરજી દાખલ કરી ન હતી અને, તેથી, અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી દાદ પર વિચાર કરવા માટેનો કોઈ નિર્દેશ ન હોવાની સ્થિતિમાં, કદાચ અલગ કારણોસર હોઈ શકે. આ અરજીઓ રેસ-જ્યુડિકેટ દ્વારા અવરોધાયેલી હોવાથી, રેસ-જ્યુડિકેટના કારણોસર આ

અરજીઓને ગ્રાહ્ય રાખવાનું મને કોઈ કારણ જણાતું નથી. વધુમાં, જ્યારે આ કોર્ટની સમકક્ષ બેંચે, તારીખ ૨૨-૨૩.૧૧.૨૦૧૭ ના ચુકાદા દ્વારા, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૪૦૭૫/૨૦૧૧ અને સંબંધિત બાબતો વાળી તમામ અરજીઓ ફગાવી દીધી હતી, અને જ્યારે ઉપરોક્ત ચુકાદાને આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૫/૨૦૧૮ માં તારીખ ૦૮.૦૧.૨૦૧૮ ના હુકમથી બહાલી આપવામાં આવી હતી. હું, એકલ ન્યાયાધીશ તરીકેની મારી ક્ષમતામાં, સમકક્ષ બેંચ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોથી બંધાયેલો છું, જેને મુકદ્દમાબાજીના બીજા તબક્કામાં ડિવિઝન બેંચ દ્વારા બહાલી આપવામાં આવી હતી. અને, માત્ર એટલા માટે કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં મુખ્ય આરોપી સામે કેસ રદબાતલ થયો છે, અથવા એવા કારણોસર કે, ખાતાકીય તપાસમાં, બેંક ઓફ બરોડાના કેટલાક કર્મચારીઓ ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત ઠર્યા હતા, આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી દાદ માટે આ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવાનું હું યોગ્ય માનતો નથી.

૩૭. સામાવાળા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે યોગ્ય રીતે ધ્યાન દોર્યું છે કે ખાતાકીય તપાસ અને ફોજદારી ટ્રાયલમાં પુરાવાનું ધોરણ અલગ હશે. વધુમાં, બેંક ઓફ બરોડાના કર્મચારીઓ સામે મૂકવામાં આવેલો આરોપ નાણાંની ઉચાપત કરવા અંગેનો ન હતો, પરંતુ બેંકિંગ નિયમોને લગતી કેટલીક અનિયમિતતાઓ અંગેનો હતો, અને, તેથી, જે આરોપ માટે તેઓ દોષિત ઠર્યા હતા, તેને હાલના અરજદારની એફડીઆર, જે પાકી ગઈ હતી અને સામાવાળા બેંક પાસે પુનઃ રોકાણ કરવામાં આવી હતી, તેને મુક્ત કરવા માટે

સામાવાળા બેંકને દિશાનિર્દેશ જારી કરવા માટેનો આધાર ગણી શકાય નહીં કે રજૂ કરી શકાય નહીં.

૩૮. આ તબક્કે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પરીખે આ અદાલતનું ધ્યાન એ હકીકત તરફ દોર્યું છે કે બેંકના કર્મચારીઓ સામે લગાવવામાં આવેલી ખાતાકીય તપાસ સંબંધિત આરોપો પણ મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં અદાલત સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યા હતા, અને આ અદાલતની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૦૩ ના તેના ચુકાદામાં ફરરા નં. ૮.૩ માં તેનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, જ્યારે કર્મચારીઓ સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોની ઝીણામાં ઝીણી વિગતો સહિત બધું જ મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં વિચારણા માટે કોર્ટ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યું હતું, અને મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં આ અદાલતની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા તેની નોંધ લેવામાં આવી હતી, ત્યારે હવે અરજદારો માટે એવી દલીલ કરવાનું ખુદ્દું નથી કે, કેટલાક કર્મચારીઓ ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત ઠર્યા હોવાની હકીકતને ધ્યાને લેતા, એફડીઆર અરજદારની તરફેણમાં મુક્ત કરવી જરૂરી છે.

૩૯. વિશેષ કરીને, જો, વિદ્વાન વકીલ શ્રી રથિન રાવલના જણાવ્યા મુજબ, બેંકના કર્મચારીઓ સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સમાન અથવા સરખા સ્વરૂપના હતા, તો તે કિસ્સામાં, અદાલત સંબંધિત સમયે જ હસ્તક્ષેપ કરી શકી

હોત અને જરૂરી હુકમો પસાર કરી શકી હોત, અથવા ખાતાકીય તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, સંજોગો અનુસાર બેંક અથવા અદાલતનો આશરો લેવા માટે અરજદારોની તરફેણમાં સ્વતંત્રતા આપી શકી હોત. પરંતુ, મુકદ્દમાબાજીના કોઈપણ તબક્કાના સંદર્ભમાં કોઈપણ અદાલત દ્વારા કોઈપણ સમયે આવા કોઈ દિશાનિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા ન હતા અને, તેથી, ખાતાકીય તપાસ અને ફોજદારી ટ્રાયલના સંબંધમાં પુરાવાનું ધોરણ અલગ હશે તે હકીકતને ધ્યાને લેતા, માત્ર સામાવાળા બેંકના કર્મચારીઓ આરોપો માટે દોષિત ઠર્યા હોવાના કારણે, તે અરજદારની તરફેણમાં કોઈપણ દાદ આપવાનું કારણ બની શકે નહીં.

૪૦. એ હકીકતને ધ્યાને લેતા કે, જ્યારે કર્મચારીઓએ આ કોર્ટ સમક્ષ અરજીઓ દ્વારા તેમની સજાને પડકારી હતી, જે ડિવિઝન બેંચ સુધી પહોંચી હતી, અને જ્યારે ડિવિઝન બેંચે તે કર્મચારીઓ પર લાદવામાં આવેલા દંડના હુકમોને બહાલી આપી હતી, ત્યારે કર્મચારીઓ સામેના દંડના હુકમો બહાલ રાખવામાં આવ્યા હોવા છતાં પણ, ખાતાકીય તપાસ અને ફોજદારી ટ્રાયલના સંબંધમાં પુરાવાનું ધોરણ અલગ છે તે હકીકતને ધ્યાને લેતા, અરજદારોની તરફેણમાં ફિક્સડ ડિપોઝિટ્સ મુક્ત કરવાનો સામાવાળા બેંકને દિશાનિર્દેશ જારી કરવાનો તે આધાર બની શકે નહીં.

૪૧. મારી પાસે આવું કહેવાનું કારણ છે, તે કારણસર કે, મુકદ્દમાબાજીના પ્રથમ તબક્કામાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે જ્યારે પણ કોઈ ફિક્સડ ડિપોઝિટ બિનવિવાદિત હોય, ત્યારે સદર રકમ અરજદારોને ચૂકવવી જરૂરી છે, અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે માત્ર વિવાદિત એક્ઝીટાર બેંક દ્વારા જાળવી રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. ત્યારપછી, બેંકે, તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૦૯ ના પત્રવ્યવહાર દ્વારા, અરજદારોને પહેલેથી જ જાણ કરી દીધી હતી કે અન્ય કોઈ બિનવિવાદિત એક્ઝીટાર ત્યારે બેંક દ્વારા જાળવી રાખવામાં આવી ન હતી અને જે તમામ બિનવિવાદિત એક્ઝીટાર હતી તે બેંક દ્વારા ચૂકવી દેવામાં આવી હતી. અને, તેથી, આ અરજીમાં જે દાદ માંગવામાં આવી રહી છે તે, વાસ્તવમાં, વિવાદિત રકમ છે જે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્દેશ મુજબ એક્ઝીટારમાં રોકવામાં આવી હતી. જોકે, અરજદારે, ચતુરાઈપૂર્વકના ડ્રાફ્ટિંગ દ્વારા, દાદમાં એવું જણાવ્યું નથી કે તેઓ જે માંગી રહ્યા છે તે વિવાદિત એક્ઝીટાર છે, જેને, સંબંધિત સમયે પણ, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અરજદારોની તરફેણમાં ચૂકવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.

૪૨. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતા, માંગ્યા મુજબના દિશાનિર્દેશો જારી કરીને આ અરજીઓ ગ્રાહ્ય રાખવાનું મને કોઈ કારણ જણાતું નથી. તદનુસાર, આ ત્રણેય અરજીઓ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને, તદનુસાર, ફગાવી દેવામાં આવે છે. નિયમ (૩૯) રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

૪૩. મુખ્ય બાબતો ફગાવી દેવાને ધ્યાને લેતા, જોડાયેલી સિવિલ એપ્લિકેશનો પણ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(નિર્ઝર એસ. દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તી)

પક્ષવી

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.